

Oponentský posudek
Magisterská práce
Ústav pro dějiny umění, FF UK

Karel Dudr: Český kulturní diskurs v období třetí Československé republiky

Karel Dudr obhajuje práci, která má badatelsky solidní, kompaktní charakter. Docílit této ucelenosti mu pomohla jednak volba vhodného, jasně ohraničeného tématu. Dále adekvátně zvolil metodologii. Český kulturní diskurs v období třetí Československé republiky se rozhodl rámovat metodologickou koncepcí historika Achima Landwehra, který navrhuje čtyři stupně analýzy: 1. utvoření korpusu zkoumaných textů; 2. analýza kontextu; 3. rozbor jednotlivých výpovědí; 4. sumární analýza diskursu. Obecně pak lze říci, že Dudr ve své práci v souvislosti se zvoleným tématem chápe diskurs jako ohledávání hranic vyslovitelného. Toto pojetí mu umožňuje vyhnout se nástrahám normativního rozlišování mezi svobodou projevu a její absencí.

První část práce, která je věnována důkladné analýze politického diskursu ve třetí Československé republice, se zdánlivě jeví jako čistě historicky, nebo přinejlepším kulturně historicky zaměřená. Ve skutečnosti však velmi instruktivně mapuje postupné zužování pole vyslovitelného, tedy proces, jehož pochopení je nezbytné také k představení diskusí, odehrávajících se v oblasti výtvarného umění, kterým je věnována druhá část práce. Jako její stěžejní body Dudr představuje diskusí o autonomii umění, o národní tradici místní kultury a jejím poměru k západu a východu a o dění na kulturní scéně v Sovětském svazu. Práci pak završuje analýzou a syntetickým shrnutím reakcí na výstavu Obrazů národních umělců SSSR, která se konala v dubnu 1947. Ukazuje, že také tato výstavní přehlídka zavdala podnět k řešení problematiky vztahu mezi umělcem a společností, relací mezi poměry v sovětském umění a místními uměleckými tradicemi a vedla také k reflexi zpolitizovaných pojmů realismus a formalismus. Na okraj diskuse, představené Dudrem, lze poznamenat, že její ozvěny se objevily také v polemikách některých výrazných osobností umělecké scény, vedených v následujících letech mimo veřejný mediální prostor – v soukromí. Mám na mysli dopis Vincence Kramáře Karlu Tejgemu z 13. 9. 1949, na který Tejge odpověděl nadeslaným dopisem rozrůstajícím se postupně do knihy Vývojové proměny v umění (zveřejněna byla až dlouho po smrti autora). Kramářovy a Tejgeho meditace o významu slov realismus a formalismus zřetelně reagují na podněty, které do veřejné debaty přinesla – mimo jiné – výstava Obrazů národních umělců SSSR.

Velkým pozitivem práce Karla Dudra, které zatím nebylo zmíněno, je její výborná strukturovanost, přehlednost argumentace a také vysoká stylistická úroveň textu. Kvalitní zpracování tématu předpokládalo nastudování obrovského množství literatury a pramenů. Autor práce s nimi pracuje suverénně a bravurně buduje souvislý celek práce.

Magisterskou práci Karla Dudra považuji za mimořádně zdařilou, předběžně ji hodnotím výborně a doporučuji uznat ji jako rigorózní práci.

doc. PhDr. Marie Rakušanová, Ph.D.

V Praze dne 25. 1. 2022